8

DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICA
DE

DOLORE ET SPASMO EX CALCULO FELLEO

Oder:

Vom Schmertz und Krampf des Steins aus der Galle.

QUAM
AUSPICE NUMINE DIVINO
ET
GRATIOSÆ FACULTATIS MEDICÆ CONSENSU
PRÆSIDE
DN. FRIDERICO HOFFMANNO
FACULTATIS MEDICÆ SENIORE & h. t.
DECANO
PRO DOCTORALI DIGNITATE
LEGITIME OBTINENDA
Ad. d. Iunii Anni MDCCXXXI.
H. L. Q. C.
Publico eruditorum examini committet
ABRAHAMUS NITZSCH
DANTISCANUS.

HALÆ MAGDEBURGICÆ
Typis IOH. CHRIST. HILLIGERI, Acad. Typogr.

VIRO

ILLVSTRI ET MAGNIFICO

DOMINO

FRIDERICO HOFFMANNO,

COMITI PALATINO CÆSAREO, CONSILIARIO, ARCHIATRO ET PROFESSORI REGIO, SOCIETATIS SCIENTIARVM CÆSAREÆ LEOPOLDINÆ ET PETROPOLITANÆ, NEC NON REGIÆ BRITANNICÆ ET BORVSSICÆ SODALI

PATRONO, PRÆCEPTORI ET STVDIORVM SVORVM PROMOTORI IVXTA DEVM VNICE COLENDO

NEC NON

VIRO

SVMME REVERENDO ET EXCELLENTISSIMO

DOMINO

JOACHIMO WEICKHMANNO

S. S. THEOLOGIÆ DOCTORI, REVERENDI MINSTERII SENIORI, NEC NON AD ÆDEM MARIANAM IN PATRIA PASTORI PRIMARIO

PATRONO MERE PATERNO, OMNI HONORIS CVLTV JVGITER PROSEQVENDO.

HANC DISSERTATIONEM INAVGVRALEM

IN PERPETVAM GRATI ANIMI TESSERAM

DEVOTÆQVE PIETATIS MONVMENTVM

PRO SINGVLIS IN SE LARGA MVNIFICAQVE MANV

COLLATIS BENEFICIIS

EO, QVO DECET ET DEBVIT

AMORIS ET HONORIS TENERRIMO

AFFECTV

CONSECRAT ET DEDICAT

TANTORVM MÆCENATVM

Cliens obstrictissimus

RESPONDENS.

DISSERTATIO INAVGVRALIS

DE

GRAVIBVS DOLORIBVS ET SPASMIS EX CALCVLO FELLEO.

§. I.

Quidem fere innumerabiles, quæ integrum humani corporis ſtatum pervertunt vitæque ſtruunt inſidias, reperiuntur cauſſæ, inter quas tamen præcipuum propemodum res viliſſimæ & abjectiſſimæ ut ſunt calculi, ſibi locum vendicant. Et quamvis nulla fere pars corporis noſtri ſit, in qua illi non ſuam habeant ſedem atque domicilium, præſertim, ubi humor paullo diu-

tius alveo inclusus moram nectere debet, nullibi tamen frequentius, quam in viis urinariis, ut sunt renes, ureteres & vesica, nec non in biliariis, ut sunt vesicula fellea; ductus cystici, hepatici, cholodochus, imo ipsa cavitate duodeni hospitantur.

§. II.

Sævissimæ quidem sunt passiones, eæque dolorificæ, quæ, universum nervosarum partium systema vel maxime impetentes, totam motuum vitalium œconomiam pervertendo, a calculis in viis & canalibus urinariis suscitantur, sed non minoris sævitiæ, nec minoris periculi sunt illæ affectiones, quæ a calculosis concretis intra canales biliosos contentis proficiscuntur. Uti vero interdum ægre admodum in ductibus, qui consistunt urinariis calculi, ita longe difficiliori ratione biliosi dignoscuntur & dijudicantur, adeo, ut demum post sectionem atrocium variorum symptomatum, quibus per longum tempus afflicti fuerunt ægri, incognitæ caussæ in sensus incurrant: hinc quum frequentius, quam Medici communiter existimant, graves, pertinaces & vix explicabiles ab ejusmodi calculis foveantur dolores, e re utique fore duximus hanc in praxi medica utilissimam materiam pertractare paullo accuratius.

§. III.

Primo annotare licet, quod in nullo animantium genere crebrius ac in humano corpore folliculus felleus calculis refertus observetur, & quod hi ipsi ratione

tione figuræ, coloris, magnitudinis, consistentiæ, numeri mirifice inter se differant. Vix enim ulla in rerum natura reperitur figura, vix ullus color, qui non in calculis cystidis felleæ conspiciatur. Alii ovalem, & rotundam, alii exacte cubicam, quidam triangularem, quadrangularem, sexangularem, octoædream, pyramidalem etiam recipiunt figuram: sunt, qui fabas, phaseolos, lentes, pisa, castaneas, tribulos aquaticos, nucem moschatam referunt. Mirum etiam in modum ratione coloris variare solent; sunt, qui cretacei, gypsei, ex albo-cinerei, plumbei coloris observantur; frequentius flavescentes vel exflavo-rubicundi, bruno-nigricantes, nigri, viridescentes etiam interspersis maculis deprehenduntur; alii pluribus coloribus variegati; quidam exterius crusta cretacea & gypsea obducti interius nucleum habent ex bruno-rubicundum.

§. IV.

Ingens etiam est differentia biliosorum calculorum ratione consistentiæ. Quidam sunt friabiliores & molliores & tales sunt plerumque albi, cineritii & flavescentes valdeque leves; alii sunt magis compacti, solidi & graviores & tales sunt quam maxime qui satu atiorem colorem habent ex flavo-rubicundum vel nigricantem, & hi sæpe lævigati & politi observantur. Licet vero ordinario plurimi lapides cystici aquæ injecti supernatent, tamen solidiores & compactiores, qnales sunt maxime lævigati & obscurioris coloris submergi & fundum petere non semel observavimus. Deinde etiam sæpius vidimus, eos,

qui

qui leviores aquæ ſupernatant, ſi paullo diutius in ea detinentur, deſcendiſſe, forſan, quod in ipſis poris ſucceſſive particulæ aqueæ ſeſe inſinuaverint. Neque hoc prætermittendum eſſe ducimus, quod lapidum qui ſupernatant, fragmenta & minores portiones in fundum ſecedant, non ſecus ac in pumice, qui grandioris molis ſupernatat, in pulverem vero redactus deſcendit, advertitur.

§. V.

Mirum etiam variat cyſticorum calculorum magnitudo & numerus. Nam certa auctorum probatiſſimorum fide & obſervatione conſtat, totam veſiculam a calculo ingentis magnitudinis, qui aliquot uncias pendebat, valde fuiſſe expanſam & totam ejus cavitatem impletam: quin interdum in defunctis numero triginta, quinquaginta, octoginta, imo trecentos, quorum alii ſunt majoris, alii minoris, alii mediæ magnitudinis, inveniri experientia docet.

§. VI.

In ductibus bilioſis, qui immediate ex hepate vel in - vel extra ejus parenchyma proveniunt, concrementa etiam ſolida ex bile producta in animantibus præſertim bovini generis, frequentiſſime, in humano vero corpore paullo rarius offendi, ipſa docet experientia. Dubio procul ob eam rationem, quia bilis hepatica longe liquidior, dilutior quoque eſt ac cyſtica, quæ craſſioris conſiſtentiæ & ſaturatioris etiam coloris, amaricantioris quoque ſaporis obſervatur: deinde, quia in ductibus hepaticis, ex

qui-

quibus continuo in ſatis notabili quantitate ad duodenum benum bilioſus fertur humor, non tam diuturnam quæ requiritur ad fluidi diſſipationem & ſolideſcentis materiæ concretionem, nectere poteſt moram. Si tamen, ut auctores teſtes ſunt, ibi offenduntur, longe friabilioris & mollioris ſunt conſiſtentiæ, aſperiores quoque, tubuloſi ac flaveſcentes.

§. VII.

Experimenta, quæ cum calculis felleis ad eorum elementa & ingredientia paullo curatius perveſtiganda & diſcriminanda, inſtituimus, hoc loco recenſere operæ pretium videtur. Primo obſervavimus, quod omnes illi, qui ſaturatioris & obſcurioris coloris paulloque ſolidioris conſiſtentiæ ſufficienter exſiccati, vel in maſſa, vel in pulvere, candelæ ardenti admoti mox inſtar reſinæ lucidiſſimam concipiant flammam, & toti, exigua ſaltim relicta materia nigra & cineritia fere inſipida, comburantur: illos vero, qui albi & cineritii coloris, gypſeæ & cretaceæ materiæ, flammam reſpuere, vel leviter ſaltim eam ſuſcipere & inſtar ceræ in lamina ferrea ignita fluere vidimus. Deinceps annotavimus, eos lapides cyſticos, qui ſolidioris fuerunt texturæ & ſaturatioris coloris, nec a ſpiritu vini rectificatiſſimo, nec ab aqua, accedente etiam leni coctione, diſſolvi potuiſſe. Alio vero tempore a nobis animadverſum eſt, illos lapides cyſticos, qui ingentis fuere magnitudinis & mollioris ſubſtantiæ, totam fere cyſtidis implentes cavitatem, ultra dimidium in aqua calida fuiſſe ſolutos.

§. VIII.

Non indignum porro obſervatione eſt, quod qui in hepate ejusq; ductibus in bove reperiuntur & eximuntur calculi ſaturate flaveſcentes & friabiles, difficulter admodum, vel exiguam ſaltem concipiant flammam, in nigrum vero cum fumo, qui crinium inſtar combuſtorum refert odorem, redigantur carbonem. Spiritus vini hiſce affuſus & leniori calore digeſtus, brevi tempore flavo colore tingitur & ſaporem valde amaricantem exhibet. In aquam calidam horum calculorum fragmenta injecta parumper diſſolvuntur, ſed ſaltim levis, flava cum amaricante ſapore, extrahitur tinctura. Recens bilis ex veſicula bovis deſumta tribus unciis æquans, tam amaricante prædita eſt ſapore, ut una guttula unciam unam aquæ amarore imbuere poſſit. Hujus uncia in vaſe ſtanneo leni evaporatione in extractum reſiniforme redacta, drachmam vix unam largigitur, cujus portio flammæ admota lucidiſſime ardet, dimidio præterpropter in cineres abeunde. In ſpiritu vini rectificatiſſimo ægre ſolvitur, optime vero in aqua atque etiam ſpiritu vini aquoſo, color eſt flavus & ſapor valde amaricans. Quodſi inſpiſſatæ bili bovinæ liquidiori tenuiſſima argillacea & gypſea materia intime permiſcetur, per exſiccationem exhibet maſſam paullo duriorem, quæ flammæ admota æque ac calculus cyſticus ardet.

§. IX.

His ita conſtitutis & accurate perpenſis plane apparet ſalia nec alcalia, nec acida, nec neutra, vel

tarta-

tartarea, ut communis fert opinio, ad generationem & concretionem biliosorum calculorum concurrere; sed eos ex sulphurea paullo mucidiori bilis portione, intermixta plus minus teneriori glutinosa vel tophacea materia calore successive inspissata in durum quoddam concrescere mixtum, & variam figuram variumque, pro differenti partium mixtum constituentium positu & situ, recipere colorem. Nam salibus tantummodo haud proprium esse sub variis coalescere & concrescere formis & figuris, id inter alia varii & elegantissime sæpius figurati lapides ex sola aqua in cryptis & specubus subterraneis, ut sunt Baumanniana, Scharzfeldiana, guttatim stillante producti, luculenter demonstrant.

§. X.

Genuinam autem tam diversæ configurationis & coloris in progignendis calculis cysticis rationem ac modum expedite concipere atque invenire, non tam promtum est ac facile. Equidem, si consideramus longe crassiorem & saturatiorem quin etiam amaricantiorem esse, quæ in cystide detinetur, bilem, ac eam, quæ immediate ex ductibus hepaticis ad duodeni cavum defertur, utpote quæ longe tenuior, liquidior minusque amaricans est: sique simul attendimus, bilem, ex qua in ejus folliculo efformantur calculi, ex hepate etiam per minimos ductus, qui recte cystico-hepatici nominantur & in tunicam cellulosam cystidis finiuntur; in ejus cavitatem identidem liquidam & dilutam fieri; non aliam possumus duri-

oris consistentiæ reperire caussam, quam quod in homine ob situm vesiculæ felleæ erectum biliosus humor non continuo flumine promanet, sed tum demum prorumpat, quando a ventriculo cibis referto ipsa premitur, hinc fit, ut vacuo sub longiori inappetentia ventriculo diutius ibi moram nectere & stagnare debeat, atque interea liquidior ejus pars tum per vasa cystidis lymphatica, tum per ipsos etiam poros ejus tunicarum, quæ microscopio inspectæ oculis non aliter se objiciunt quam pannus indicus vulgo Nessel-Tuch foras propellatur, crassiori quæ facile in coagulum abire potest, remanente parte. Prout vero bilis pro diversa indole & constitutione seri excrementitii, quod materiam præbet, in tanta varietate corporum infirmorum, non unius ejusdemque est mixtionis ac craseos, sed plus minus partibus terrestribus, tophaceis & coagulabilibus, item sulphureis magis vel minus exaltatis, referta, hinc variæ inde resultant figuræ & colores. In cachecticis enim sæpius calculi gypsei & albicantes inventi sunt, quinimmo in ipsis ictero chronico laborantibus, copiosa cretacea & gypsea, quæ dubio procul ductibus hepaticis insedit, per alvum dejecta materia, morbum sublatum fuisse binis observavimus exemplis. Ita etiam commemorant *M. N. C.* Decur. II. anno VII. obs. 145. *materiam tophaceam in puero atrophia laborante cum alvi dejectione copiose fuisse eductam, quæ instar lateris modo rufo, modo fusco, modo atro prædita fuit colore.*

§. XI.

§. XI.

Ad generationem calculorum biliosorum complures utique caussas concurrere certissimum est. Has inter præcipuæ sunt ætas inclinans: rarius enim in hominibus ætatis florentis, frequentius vero in senibus decrepitis sexaginta, septuaginta, octuaginta annorum cystidem pluribus & durioribus etiam calculis refertam fuisse, permultis observationibus confirmatur. Qui desidem agunt vitam & parum corpus exercent, præ iis qui mobile semper vitæ genus habent, ad ejusmodi calculosas concretiones magis idoneos esse videmus. Sic quoque in feminis crebrius quam in viris reperiuntur. Quarum rerum hæ in promtu sunt caussæ, progressus sanguinis per venas meseraicas, per portæ venam & hepar, uti secundum naturam & consvetudinem semper paullo tardior & difficilior est quam in aliis visceribus, ita in iis, qui vitam colunt sedentariam, cujus generis præcipue sunt ætate confecti & sequioris sexus, longe segnior & difficilior redditur; unde ob impeditiorem sanguinis per hepar progressum, fit, ut partes aqueæ & fluidæ in vasa secedant lymphatica, remanente & sanguinis & biliosi humoris, qui ex eo separatur, crassiori consistentia. Porro ad horum calculorum frequentiorem proventum immoderatum spiritus vini item cerevisiæ crassioris usum plurimum conferre, non modo auctoritate & fide Cl. SYLVII constat, qui prax. med. libr. I. p. 302. testatur: *se ex hujus aliorumque potuum generosiorum abusu aliquoties icterum*

 & huic

& huic succedentem asciten utplurimum lethalem observasse, hepate scirrhoso multisque calculis & tophis obsesso subinde reperto; sed & ipsa sana ratio id evincit: nam spirituosa inque primis spiritus vini, & chylum & lympham & sanguinem ad coagulum quam facile disponunt. In laboribus enim chymicis ad crystallisationis negotium promovendum spiritum vini mixturæ affusum magnam vim habere, compertissimum est: præterea, potibus vinosis & spirituosis corpora nimis incalescunt, & dissipato liquido sanguinis & humorum incrassatur massa. Deinceps feminas post quinquagesimum annum, cessante mensium fluxu, calculis nonmodo urinariis sed & biliariis atque inde gravibus obortis symptomatibus tentari, identidem experientia docemur; cujus vix alia subest ratio, quam quod succrescente majori sanguinis in vasis copia, hic difficilius moveatur, & hinc inde subsistens secedentibus partibus tenerioribus spissior reddatur. Nec rarius vidimus, ejusmodi feminas inexplicabilibus in epigastrica regione doloribus expositas fuisse, ita, ut morti vicinæ ob vehementes angustias & anxietates visæ fuerint, superveniente intenso subinde extremorum frigore, dictorumque symptomatum singulis diebus circa mediam noctem recursu, quibus accessit dolor in hypochondrio dextro ad totum abdomen interdum sese extendens, cum fœdo ad flavum accedente, faciem totumque corpus deturpante colore; quæ tamen pathemata exclusis per alvum vel sua spon-

ſponte vel artis beneficio excrementis argillaceis prorſus quieverunt.

§. XII.

Sæpiſſime evenit; ut cum calculo renali ſeſe etiam conjungat felleus, quod non ita pridem in Celeb. nominis Archiatro Regio obſervavimus, qui per plures annos calculoſa nephritide laborans, tandem icteritia affligebatur, ad quam tollendam dum præſcriberentur mixturæ aperientes & laxantes, tandem ſeptem per anum reddebantur calculi fellei. Hinc haud imperite in praxi ſua ſcribit BAGLIVUS: *qui calculo veſicæ & renum laborant, in iis ſæpe coagulum bilis in fclliculo ejus reperitur & vice verſa.* Neque alienum in praxi eſt, ſæpius obtingere, nephritidem poſt icterum & quieſcentibus ex calculo renali doloribus hunc ſuccedere. Quid? quod in ſenibus doloribus arthriticis, podagricis, & nephriticis demortuis, fellis veſicula mire a lapidibus diſtenta reperiatur, multis illuſtrare ac confirmare poſſemus obſervationibus, ſi modo id per temporis & inſtituti rationem liceret. Ante annum Altenburgi vir generoſus, immanibus ex calculo veſicæ per multos cruciatus annos doloribus, fruſtra adhibitis alias ſatis præſentis efficaciæ dolorem & ſpaſmos lenientibus præſidiis, e vivis diſceſſit; in cujus poſt mortem diſſecto corpore lapis in veſica octo uncias pendens inveniebatur, pelui inhærebat lapis firmæ marmoris inſtar texturæ drachmas ſex pondere habens, in cyſtide vero fellis plusquam ſeptuaginta minoris & majoris magnitudinis calculi deprehendeban-

debantur, quorum nonnulli tam pulchre lævigati & politi, variegatique erant coloris, ut jaſpidum inſtar annulis includerentur aureis. Neque mirum eſt, cachecticos & qui in hydropem inclinant, ejusmodi, quæ a calculis felleis ſuſcitantur, creberrime tentari & graviter exerceri ſymptomatibus, quia eorum vaſa ac viſcera inque primis hepar craſſi & vitioſi ſeri mole farcta & preſſa ſunt.

§. XIII.

Sunt vero varii & valde acerbi generis, quæ calculos ductibus biliariis inhærentes comitari & inſequi ſolent pathemata, ut etiam collective ſumta & conſiderata, eorum præſentiam arguant. Ordinaria fere ſunt: non vagus ſed in una eademque ſede, hypochondrio nempe dextro circa regionem hepatis defixus & conſtans, premens, gravativus vel etiam acutus cum fœdo plerumque faciei colore, interdum ad epigaſtricam regionem & cordis ſcrobiculum ſeſe extendens dolor; cujus certis intervallis tanta fit exacerbatio, ut tormina ac cruciatus totam abdominis cavitatem occupent, juncta plerumque inappetentia, nauſea, conatu ad vomendum, circa præcordia anxietate, dolore cardialgico, animi defectione, alvo duriori & adſtrictiori: quibus tandem dira & contumax optimis haud auſcultans remediis accedit icteritia. Quidam afflictorum continuo ventris torminibus exagitantur & vitam per multos annos miſerrime trahunt; plurima pars hydrope perit. In quibusdam gravativus, obtuſus, profundus ſatisque con-

contumax cum ſenſu ponderis dolor perſentitur, idque plerumque fit, quando mollioribus & minoribus calculis folliculus valde diſtenditur felleus: Intenſior vero & acutior ſi perſiſtit & univerſum Syſtema partium nervoſarum in conſenſum trahendo non modo vehementes ſpaſticas ſtricturas circa partes vicinas ſed etiam remotas, brachii nempe & artuum diſtenſiones, convulſiones epilepticas, cum pulſu duro & celeri febrem efficit, indicium eſt, calculum & mole & aſperitate inſignem firmiter ductibus biliariis inhærere & hinc etiam fit, ut brevi mortem accerſat.

§. XIV.

Obſervavimus quoque calculo felleo laborantes ex atroci in hypochondrio dextro dolore non modo in icterum contumacem ſed & in aſthma convulſivum incidiſſe, quod hydrops pectoris lethalis inſecutus. Ita TIMÆVS a Güldenklee Libr. III. Cuſ. XXVIII. fidem facit, *dolores arthriticos diuturnos icteritiam incurabilem, tandem aſciten lethalem inſecutum eſſe, calculo poſt mortem totam cyſtidem replente, invento.* Idem quoque BIANCHI in hiſtoria hepat. Part. II. Cap. XI. p. 188. annotavit, quod nempe *a calculis in cyſtide fellea degentibus frequentius icterus, cachexia, hydrops, pſora, puſtulæ, tubercula aliæque corporis defœdationes cum epilepſia & maraſmo originem ſuam trahant.* Et Miſcell. Nat. Carioſ. Anno MDCCLXX. Obſ. XLIV. referunt, quod in quodam atrociſſimo dolore iſchiatico, aſthmate, auriginoſo morbo defuncto ſeptuaginta duo lapilli coloris flavi, ſubnigri fabarum minorum ac piſorum magnitudine

in vesicula fellea & cholodocho ductu inventi & detecti fuerint.

§. XV.

Inter hæc vero omnia, quæ jam monuimus, signa, nihil datur certius vehementes a calculo felleo prognatas dijudicandi passiones, quam si ipsi cum excrementis per alvum secedunt, & tum non secus ac in calculis renalibus, si hi ex ureteribus in vesicam fuerint delati, omnes simul & semel dolores cum reliquis gravibus afflictionibus cessant atque exspirant, ictero saltim excepto qui non simul sed successive tandem evanescit, eo, quod bilis sanguini & lymphæ intime immixta non tam facile rursus e corpore discuti potest. Calculi autem hi, qui per alvum deturbantur, non unius ejusdemque coloris, magnitudinis & numeri, observantur, atque etiam pro differenti sua ratione sedem, quam occupare solent, subindicant: Nam si sunt molliores, dilutioris, vel etiam tophacei & gypsei coloris e ductibus hepaticis, quibus inhæserunt profectos esse haud levi argumento est: si vero minores, si asperi, si duriores, angulares & coloris paullo saturatioris folliculi fellei hospites fuisse & per angustum illum canalem cum acerbissimis symptomatibus iter suum confecisse, haud obscure colligitur.

§. XVI.

Ipse quoque secum alvinarum differens color quoddam de calculi ipsius sede signum exhibet. Nam si acutus admodum cum vehementioribus stipatus symptomatibus dolor diu dextrum tenet hypochondrium,

drium, & excrementa non cinetitia vel argillosa sed flavo colore tincta secedunt, nec corpus flavo fœdo colore defœdatum est, cystico ductui lapidem inhærere libero existente meatu hepatico, ut ex hoc viscere bilis ad duodenum perfluere possit, non levis est conjectura. Si vero sub dolorum & spasmorum ingenti syndrome & rebelli icteritia feces coloris argillacei & cinerei rejiciuntur, in ipso ductu cholodocho sedem & caussam malorum hærere non sine ratione judicatur.

§. XVII.

Ceterum testantur observationes eæque non raræ, post mortem vesiculam fellis multis lapidibus refertam inventam fuisse, ubi & corpus a fædo icteritio colore immune & ab aliis etiam gravibus passionibus liberum extitit. Cujus rei caussam sine ulla dubitatione inde derivamus, quod calculi tam illi qui vesiculam felleam, quam etiam qui renum substantiam obsident: si quiete jacent, nullas valde sensibiles procreent molestias atque incommoda: quandocunque vero ita vel ratione sedis vel ratione molis & figuræ sunt comparati, ut nervosas exquisitæ sensationis membranas vel ductus violenter lancinent aut distendant, protinus tota œconomia actionum vitalium & animalium in universo corpore perturbatur, idque non tantum fit, quando calculi per ductum cysticum ad cholodochum, iter suum conficiunt, sed & quando ipsa vesicula fellea, quæ membranis nerveis sensibilibus ob dextri intercostalis interspersas ramifica-

tiones, gaudet, a nimium aucto bilis coagulo valde distenditur, tunc non secus ac in vesica urinaria, si ingentis molis quandoque ad sex vel octo uncias, quale exemplum nuper habuimus, ibi hospitatur calculus, magna symptomatum acerborum caterva corpus obruitur. Legimus enim apud auctores spectatæ fidei, felleam vesicam tam grandem a copiosa intus hærente solida materia fuisse deprehensam, ut naturalem magnitudinem vel triplum superaverit. Et meminit D. D. PRÆSES ensifabri cujusdam ante aliquot annos hoc morbo lenæ vivis erepti, cujus vesica biliaria post mortem tantæ magnitudinis & amplitudinis reperta, ut ultra trecenta sexaginta sex grana partim pisa, partim globulos referentia bilis coagulatæ contineret: conquestus vero est hic vir per integrum ante obitum biennium de intolerabilibus doloribus, ut ignitos in corpore carbones habere putaret.

§. XVIII.

Memorabile porro est, quod dolores & tormenta, quæ in dextro hypochondrio circa regionem hepatis occurrunt satis gravia, non tam a calculo vesicæ felleæ quam potius ipsa bile per poros ejus præsertim si calculis obturata, transsudante vicinas partes ventriculum nempe & partem subjacentem coli lancinante flavoque colore extrinsecus tingente, suscitentur, ita, ut nausea, vomitus, cardialgia, ventris tormina, febriculosæ per intervalla accedentes commotiones, convulsivæ quoque subinde artuum in infanti-

fantibus tractiones inde ortum ſuum trahant, quæ exempla ſunt notiſſima. Legi merentur de hac re STALPART van der WIEL Cent. I. Obſerv. XLVII. & Cl.Dn. D. FRIEBE obſervatio, quæ in M.N.C.Dec.I. anno III. centeſima eſt; de auriga febre continua ardente defuncto, in cujus cadavere poſt mortem tenuior bilis pars exſudata reperta, quæ circum circa ſuperas, inferas & adjacentes partes croceo colore tinxit ac ita corroſit, ut attactæ putredinem acquiſiverint & magnam partem hypochondrii dextri putridam reddiderint illæſa plane veſicula fellea.

§. XIX.

Neque ſtatim ex ictero ſi adeſt, nec ex doloribus & ſpaſmis circa præcordia obtingentibus ad præſentiam calculorum in veſicula vel ductibus felleis argumentari licet. Pluries enim hæc omnia ſine calculis, vel calculoſis, ductus biliofos obturantibus concrementis, ſed potius a ſola ductus cholodochi præſertim ejus partis, quæ oblique per membranas duodeni fertur, ſpaſmodica ſtrictura orta obſervavimus, id quod maxime primo & probe a SYLVIO notatum legimus. Quo caſu etiam cura ſine aperientibus, ſine evacuantibus quæ plus detrimenti quam emolumenti afferunt, ſolis tantum antiſpaſmodicis, demulcentibus & quæ dolorum leniunt atrociam, accommodatis remediis, fuit confecta.

§. XX.

Dantur etiam dolores & ſpaſmi cum conſvetis ſymptomatibus juncti ex calculis felleis oborti, certis

periodis invadentes & repetentes. Ita notabilis est casus, quem B. PETERMANNUS in Dissert. de scrutinio icteri ex calculo vesiculæ fellis recenset, ubi quidam ictero annuatim periodico cum doloribus afflictus est, qui vero post evacuationem lapilli baccælauri similis cessavit: altero anno cum idem morbus rursus invaderet, exhibitis convenientibus remediis rejecti sunt per alvum plus quam sexaginta calculi flavescentes, quorum alii rotundi & lævi, alii angulosi & asperi, alii molliores, alii duriores fuere, magnitudine partim phaseolos & pisa, partim quoque lentes referentes.

§. XXI.

Verum enim vero in doctrina præsenti animadvertendum esse puto, non levis sed magnæ considerationis esse conjecturas, tam diversæ magnitudinis, figuræ, coloris & numeri lapides ex intestinis per alvum reiectos non semper in cystide fellea vel ductibus hepaticis, sed ut mea fert opinio, in ipsa duodeni cavitate ex diutius ibidem restagnante bile quandoque fuisse prognatos & formatos. Occasionem hujus conjecturæ mihi PRÆSIDI præbuit casus, qui hic loci ante sex circiter annos contigit, dum quidam ex præcipuis mercatoribus sexagesimum jam quintum agens annum diu & ictero & tumore etiam hydropico laboraret. Pluribus citra effectum exhibitis medicamentis Medicus famigerati hic loci nominis infusum medii corticis sambuci cum vino paullo largiori dosi porrexit, factum inde est, ut ab hoc medicamento tam vomi-

tus quam alvi etiam dejectiones satis strenuæ concitarentur; una cum vel numero viginti lapidum ex flavo-viridis coloris, diversæ magnitudinis, valde latæ superficei, figuræ tam quinquangularis quam angulosæ, drachmam unam imo dimidiam ponderantium, sine præcedentibus dextri lateris tormentis, secessu: Quod fieri haud potuisset, si per ductus biliosos valde nerveæ & sensibilis texturæ exitum suum parassent: Cessavit inde quidem icterus sed remansit tumor hydropicus, qui etiam augmentum sumens laborantem e vita sustulit. Notatu quoque dignissima est observatio, quam inseruit LVCAS SCHROECKIVS M. N. C. Dec. I. anno IX. ita se habens: mulier annorum septuaginta quinque de ventris torminibus, flatibus ac aliis pathematibus hypochondriacis sæpius conquerens; respiratione subinde ad suffocationis metum subsequentibus animi deliquiis suppressa, ita, ut de vita ejus actum esse adstantes judicarent, subito in colo obtusos persentiebat dolores, sensim adeo increscentes ac intestinum rectum lancinantes, ut præ atrocitate doloris disrupturam ani pertimesceret, donec tandem calculum calido conatu divaricatis cruribus stando deponeret, ponderando unciam unam cum drachmis duabus, color erat castalinus eleganter lævigatus & politus ex cinereo-flavescens variegatus, ex lamellis aliorum calculorum more sensim concrescentibus constans: interna substantia meros ostendebat circulos striis intersectos, indicio haud obscuro, eum non feces intestinales esse induratas.

§. XXII.

§. XXII.

In hac vero ſententia, quod in inteſtinis, maxime eorum flexuris, præſertim in duodeno, flexuris coli atque inteſtino cæco calculi diverſæ figuræ, magnitudinis & conſiſtentiæ generari poſſint, tam ex ingeſtis, quam ex humoribus lymphaticis mucilaginoſis, bilioſis copioſe ibidem confluentibus confirmamur, quando perpendimus in bobus & equis ſubinde grandes fuiſſe lapides marmoris inſtar figuratos & politos ad libram usque dictis in ſedibus fuiſſe repertos, quorum bina exempla, alterum Altenburgi, alterum in pago Herren Goſſerſtäd nobis innotuerunt. Pertinet hic quoque locus FERNELII, Libro VI. Cap. IX. de partium morbis & ſymptomatibus: *craſſior pituita cœci aut coli inteſtini cellulis diutius coërcita, nonnunquam concreſcit in calculos, quales ſæpe vidimus inſtar nucis juglandis, quosdam etiam magnitudine caſtaneæ, quarto die quieſcente dolore exturbari.*

§. XXIII.

Perſpectis ſic omnibus & ſingulis, quæ ad hiſtoriam hujus affectus, tum quoad cauſſas, & prognoſin; tum quoad eum diagnoſcendum faciunt, pertinentibus circumſtantiis, ſequitur nunc, ut etiam ſolliciti ſimus de accommodatis ad eum tollendum vel mitigandum ſaltim præſidiis. Quemadmodum vero duplex ſemper morbis medendi via eſt; altera, quæ in paroxyſmo, altera quæ extra eum locum invenit, dum in illo medici conſilium magis ad ſymptomatum, ſpaſmorum & dolorum ingraveſcentium mitigationem

nem & alleviamentum: extra paroxysmum vero ad removendas caussas directum esse debet, ita etiam hanc in præsenti affectu locum obtinere existimamus; quapropter nihil prius, nihil antiquius esse debet Medico, ac ut sæva illa, quæ a spasticis nervosarum partium stricturis circa præcordia & etiam partes vicinas excitantur, quodammodo leniantur symptomata; Cui scopo obtinendo, quæ anodyna, demulcente & fibras nimis strictas relaxante virtute gaudent, egregie serviunt. Hujus generis sunt ex pingvibus interne sumendis oleum amygdalarum tam dulcium, quam amararum, sperma ceti: externe vero pinguedo cati sylvestris, castorei. Ex demulcentibus lac, serum lactis, emulsiones ex seminibus IV. frigidis, infusa vel decocta ex radice altheæ, herba malvæ, parietariæ, floribus malvæ, papaveris rhæados, syrupus de althea Fernelii. Ex anodynis spiritus nitri dulcis rite præparatus, liquor anodynus mineralis Ill. D. PRÆSIDIS, extractum croci, papaveris rhæados. Ex antispasmodicis pulv. ex lapidibus cancrorum, cinnabari & nitro præparatus, pulvis antiepilepticus marchionis, lumbricorum terrestrium, pulv. antiepilepticus niger & qui ex rasura ungulæ alcis, cranii humani, nec non lepore ex utero secto & exiccato parari solet, præsertim quando ex iis cum aquis florum antiepilepticorum concinnantur mixturæ. Externe epithemata & sacculi ex emollientibus & carminativis speciebus parati, vel etiam vesicæ decoctis florum emollientium & paregoricorum repletæ partibusque affectis applicatæ,

D plane

plane singulare dolorum & spasmorum lenimen afferre solent. Expedit quoque ad dolores sopiendos clysmata ex lenientibus parata ano crebrius infundere, nec non alvum per blandum laxans, quale est, quod ex manna, rhabarbara, agarico recenter trochiscato, cremore tartari & id genus aliis confici solet, leniter ducere.

§. XXIV.

Extra paroxysmum vero quiescentibus spasmis & doloribus ad caussam mali funditus evellendam, ad obturatos meatus felleos aperiendos & ad calculos, si ipsis firmiter inhærescunt, quantum fieri potest, extra corpus propellendos utique alia medendi via est ineunda. Ea enim, quæ strenua sua virtute jam dictos effectus præstant, in usum sunt vocanda, cujus generis sunt infusa & decocta ex aperientibus, resolventibus, discutientibus & excretionem promoventibus vel aqua sola vel vino permixta parata v. g. radice rub. tinctor. graminis, asparagi, petroselini, pimpinellæ, aristolochiæ, curcumæ, cichorei, glycirrhizæ additis postea rhabarbara, trochiscis de agarico, tartaro tartarisato vel sale polychresto, item syrupo de althæa Fernelii. Quæ decocta, si convenienti dosi & sufficienti satis tempore in usum ducuntur, in hisce affectibus debellandis magna vi gaudere, experientia & multis observationibus evicti sumus, SYLV. in prax. med. Lib. I. Cap. XLV. & ex eo Clariss. LANCISIVS, BIANCHI inter medicamenta calculos biliosos dissolventia, decoctum radicis graminis, graminis-

minisque succum mirifice laudant atque commendant, hac potissimum ducti ratione, quod boves & oves mense Maji, quo gramine viridi vescuntur, sensim ab omni crusta lapidosa liberentur, quæ tempore hyemali, ubi fœno nutriuntur, in eorum folliculo fellis concrescere suevit.

§. XXV.

Præter hæc radix pareiræ bravæ haud ita diu ex Brasilia in Europam translata ad drachmas duas in libra una aquæ leviter decocta potum admodum salutarem in omni calculo etiam in asthmate humido præbet, si tertia ejus pars tribus singulis horis cum pauxillo sachari tepide bibitur; hac enim ratione icterum felleum cum torminibus & ingenti dolore stipatum intra viginti quatuor horas discussum legimus in Acad. Royal des Sciences Anno MDCCX. p. 76.

§. XXVI.

Nonnulli etiam millepedes vivos vino infundendos & siccatos in pulverem terunt & hos ipsos cum salibus neutris, ut sunt terra foliata tartari, sal polychrestum, tartarus vitriolatus & tartarisatus, solutio oculorum cancri, parca & refracta dosi ad obstructos hepatis meatus expediendos & ob omni biliosa amurca liberandos maximi faciunt. AVICENNÆ cura, uti in ictero chronico, a veteribus medicis magni semper habita est, ita etiam eam in iis, quæ in meatuum biliariorum obstructione & bilis ad concoctionem ciborum præpedito affluxu, consistunt vitiis, locum habere posse haud dubitandum est. Vetustissimus vero

hic auctor lumbricos ſiccatos cum vino albo & ſacharo ad ſaporis gratiam ſumtos plurimum laudat, vel etiam horum pulverem cum ſyrupo de byzantiis in pilularem redigit formam & crebrius veſperi propinat poſtridie ſuperbibendo ſerum caprillum, ex lacte a capris prius herbis aperientibus fœniculo, apio, petroſelino, ruſco, lupulo, evpatorio, aſparago, nutritis deſumto, relicta eius caſeoſa ſubſtantia paratum. Ceterum externis quoque leniendis gravioribus ſymptomatibus occurrere e re erit. Faciunt huc utplurimum epithemata hypochondrio dextro applicata, quæ ex floribus camomill. vulg. & roman. herba ſcordii & carduiben. aqua florum ſambuci & vino albo præparantur, ſi frequentius de die renovata admoventur.

§. XXVII.

Hæc vero omnia quando inaniter & incaſſum longo tempore uſurpata fuerunt, ultimo tandem ſpes eſt ſanitatem recuperandi in aquis medicatis naturalibus tam thermalibus quam etiam ſic dictis acidulis; inter quas celebrioris famæ & effectus ſunt thermæ carolinæ, aquisgranenſes, acidulæ egranæ, pyrmontanæ, quibus certe magna & efficax virtus eſt rebelles chronicas, quæ ab obturatis & craſſo humore farctis viſceribus præſertim hepate proveniunt, perſanandi paſſiones, ſi corpore prius probe præparato, ſoluta nempe plethora, vel cacochymia attemperata debito regimine tum in- tum externe adhibentur.

PRÆ-

PRÆSTANTISSIMO, NEC NON DOCTISSIMO

DOMINO CANDIDATO

S. P. D.

PRÆSES.

SCientia medica ſicut omnium præſtantiſſima & plane divina, ita ejus applicatio in praxi ipſa multis difficultatibus miſeriisque involuta ac circumſepta eſt. Miſera enim eſt illorum conditio, qui cum miſeris hominibus ſubinde verſari debent, præſertim, quum ægrorum miſeriam ſublevare ipſis non ſemper ſit integrum. Miſera inſuper res eſt, quando Medicus omnem aſſiduitatem, vigilantiam, peritiam & prudentiam ſuam ad conſervandam pariter ac reſtituendam ægrotantium ſanitatem impendens, ſi ex votis ſuccumbentium minus felix præter omnem tamen ipſius culpam ſucceſſerit exitus, perverſa hominum judicia cum exiſtimationis ſæpe læſione conjuncta experiri debet. Quid demum

miſerius atque indignius artis ſuæ peritiſſimo accidere poterit, quando ſedulo ac operoſe in artis exercitio verſantis lateri, læviſſimæ ſæpe conditionis homines minimum clanculum adjunguntur, qui malitioſas inſidias ipſi ſtruere maximopere allaborant. Miſeræ denique Medicorum ſorti annumerandum id eſt, pro præſtito ad vitam & ſanitatem aliorum ſervandam omni cum vigilantia auxilio, ingrati candoriſque expertis animi vitium, hodie familiariſſimum, ſuſtinere. Quæ omnia quum ita ſint comparata, ut facile quempiam ab addiſcenda & facienda hac arte deterrere poſſent; hinc luculentiſſime apparet, quam patienti, quam forti, quam magno ad has miſerias & moleſtias ſub bona conſcientia & divinæ providentiæ præſidio ſuperandas opus ſit animo. Quemadmodum vero nunquam exhauriendum divinæ benignitatis fontem rivulos ſuos in omnes, qui proximi ſalutis cauſſa quaſcunque moleſtias forti animo ſubeunt, largiter effundere eorumque ærumnas perpeſſas multiplici modo compenſare indies obſervamus; ita de TE quoque NOBILISSIME DOMINE CANDIDATE TUUM indefeſſum laborem aſſiduamque ſcientiam medicam addiſcendi induſtriam ſimulac cupidiſſimum TUUM aliis inſerviendi animum ac

ardo-

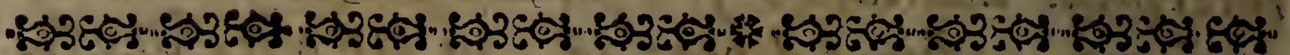
ardorem mente mea perpendens, non nisi omnia bona ac felicia ominari possum. Qua de caussa etiam non sine singulari providentia divina factum est, ut, quum INVICTISSIMAE RVSSORVM IMPERATRICIS nomine Collegium Medicum per literas humanissimis terminis ad me datas egregios quosdam Medicos desideraret, TIBI dignis ac dudum promeritis honoribus condecorando prius, hanc amandandi provinciam animum induxerim. Neque etiam ego, quia TVAM mentem, sudores & labores bene cognovi, in exteris & dissitis regionibus de felicissimis pariter conatuum TVORVM successibus dubitare; sed omnia potius fausta ac prospera prædicere debeo: id, ut BENIGNISSIMVM NVMEN clementissime largiatur ac concedat, & cuncta TIBI feliciter tam in itinere, quam ubicunque terrarum fueris, cedere atque evenire jubeat, est, quod ex omni animo apprecor.

Halæ Salicæ. d. XXII. Julii A. R. S. M DCC XXXI.

Eo

So trift, Geehrter Freund! nunmehr auch bey Dir ein,
Daß Arbeit, Müh und Fleiß sich endlich wohl belohnen,
Daß Tugend und Verstand mit Glück- und Ehren-Cronen,
Wie Pomerantzen-Frucht gezieret müssen seyn.
Mit Rechte wird Dir jetzt der Lorbeer-Krantz gereicht,
Mit Rechte wirst Du auch sofort ins Amt verlanget:
Denn wer mit Wissenschafft und edler Tugend pranget,
Dem zeigt der grosse GOtt und Menschen sich geneigt.
Der Höchste segne denn den neuen Ehren-Stand,
Und lasse Glück und Heil auff allen Seiten grünen,
Gesundheit, Krafft und Muth dem Nechsten recht zu dienen,
Und was Du selbst begehrst, verleihe GOttes Hand.

Dieses wolte seinem Hochwerthesten Freunde und treuen Reise-Gefährten nach Moscau wohlmeinend beyfügen
JOHANNES JACOBUS LERCHE,
Medic. Doctor.

So recht, gelahrt- und muntrer Freund!
Du suchst Dein Glück / und wirst es finden.
Wer wanckt, und zagt, ist selbst sein Feind:
Dem Klugen muß der Muth nicht schwinden.
Du gehst in ein entferntes Land;
Der Himmel winckt: Drum wilst Du reisen,
Und dort den wirckenden Verstand,
Zu Deines Namens Ruhme weisen.
Nimm mit, was Dir Hygea schenckt,
Sie kömmt, und bringt Dir Hut und Ehre;
Und Krause / den Dein Abschied kränckt,
Wünscht, daß Dein Glück kein Wechsel stöhre.

Dieses schrieb aus aufrichtigen Hertzen
Des Herrn CANDIDATI
getreuer Freund und Diener
Johann VICTOR Krause,
Mitglied der deutschen Gesellschafft in Leipzig.